

ВІДГУК

офіційного рецензента кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування"
та соціально-гуманітарних дисциплін Державного біотехнологічного
університету Пономарьової Марини Сергіївни
на дисертацію Червоного Сергія Олександровича **«Формування управлінської
компетентності командирів танкових підрозділів у вищих військових
навчальних закладах у процесі професійної підготовки»**, подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за
спеціалізаціями)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Реформування системи професійної військової освіти України, її адаптація до стандартів Північноатлантичного альянсу та сучасних вимог сектору безпеки й оборони обумовлюють необхідність переосмислення змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів. Особливої актуальності набуває проблема розвитку управлінської компетентності командирів тактичної ланки, які в умовах сучасних бойових дій повинні демонструвати високий рівень професійної автономності, здатність до швидкого прийняття управлінських рішень, ефективної організації взаємодії особового складу та відповідального лідерства. Автор розглядає управлінську компетентність не лише як складову професійної компетентності офіцера, а як інтегральний результат освітнього процесу, який формується під впливом змісту навчання, педагогічних технологій, практичної підготовки та освітнього середовища.

Наукова актуальність роботи визначається також недостатньою розробленістю методологічних засад формування управлінської компетентності саме майбутніх командирів танкових підрозділів. Попри наявність значної кількості досліджень із проблем професійної підготовки військовослужбовців, питання побудови цілісної педагогічної системи розвитку управлінських компетентностей офіцерів бронетанкових військ залишалося недостатньо висвітленим. Таким чином, тема дисертації є актуальною, має важливе наукове та прикладне значення, відповідає сучасним тенденціям розвитку професійної освіти й потребам удосконалення системи підготовки офіцерського складу Збройних Сил України.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Дисертаційна робота виконана відповідно до пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти, військової освіти та педагогічної науки України. Тематика дослідження відповідає положенням Законів України «Про освіту»,

«Про вищу освіту», «Про національну безпеку України», Концепції трансформації системи військової освіти України, Стратегічного оборонного бюлетеня України, а також іншим нормативним документам, що визначають розвиток системи професійної військової освіти.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної тематики кафедр Державного біотехнологічного університету: ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін - «Образ майбутнього: завдання дослідження перспектив розвитку суспільства постмодерну» (№ держреєстрації 0123U101715) та менеджменту, бізнесу і адміністрування - «Стратегічні засади розвитку систем управління інноваційно-інвестиційною та господарською діяльністю суб'єктів господарської діяльності (фундаментальна)» (№ держреєстрації 0122U201108). Також автор є співвиконавцем наукового проєкту прикладного дослідження з державного фінансування МОН № 3-26-27 БО «SMART-освітня технологія формування управлінської компетентності командирів танкових підрозділів у професійній підготовці за стандартами НАТО» (Термін дослідження: 09.01.2026 р.-31.12.2027 р. Державний реєстраційний номер: 0126U000996).

Такий зв'язок із державними та міжнародними програмами розвитку освіти свідчить про високу практичну орієнтованість дослідження та його відповідність сучасним напрямкам розвитку педагогічної науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Однією з безперечних переваг дисертаційної роботи є належний рівень методологічної культури дослідження. Автор послідовно реалізував класичну логіку педагогічного дослідження: від аналізу сучасного стану проблеми – до побудови концептуальної моделі, визначення педагогічних умов, розроблення методичного забезпечення та експериментальної перевірки результативності запропонованої системи.

Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням взаємодоповнювальних теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження. Доцільним є поєднання аналізу наукових джерел, педагогічного моделювання, експертного оцінювання, педагогічного експерименту та математичної обробки експериментальних даних.

Позитивної оцінки заслуговує те, що автор не обмежився лише теоретичним обґрунтуванням запропонованої моделі, а здійснив її апробацію в реальному освітньому процесі, що значно підвищує рівень достовірності сформульованих висновків.

Наукові положення дисертації є логічно взаємопов'язаними, висновки впливають із отриманих результатів, а практичні рекомендації

характеризуються конкретністю та можливістю безпосереднього використання у діяльності закладів вищої військової освіти.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у комплексному вирішенні актуального завдання педагогіки професійної освіти щодо наукового обґрунтування процесу формування управлінської компетентності командирів танкових підрозділів. До найбільш вагомих результатів дослідження належать: обґрунтування концептуальних засад формування управлінської компетентності майбутніх командирів танкових підрозділів у сучасних умовах реформування військової освіти; розроблення структурно-функціональної моделі професійної підготовки, що інтегрує компетентнісний, системний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи; визначення комплексу педагогічних умов, які забезпечують ефективність формування управлінської компетентності курсантів; удосконалення системи діагностики результатів професійної підготовки шляхом упровадження комплексного критеріального оцінювання; подальший розвиток методичних засад використання сучасних цифрових технологій, ситуаційного навчання та моделювання професійної діяльності під час підготовки майбутніх командирів.

Зазначені результати свідчать про достатній рівень наукової новизни, мають самостійний характер і є вагомим внеском у розвиток теорії професійної освіти та військової педагогіки.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Теоретична цінність дисертації С. О. Червоного полягає насамперед у поглибленні наукових уявлень про зміст управлінської компетентності майбутнього командира танкового підрозділу як складного інтегративного феномена, що поєднує професійно-управлінські знання, практичні вміння, організаторські здібності, лідерські якості, комунікативну культуру, цифрову компетентність і професійну рефлексію. Важливим внеском автора у розвиток педагогічної науки є наукове обґрунтування педагогічних умов формування управлінської компетентності, уточнення змістового наповнення її структурних компонентів, визначення критеріїв та показників оцінювання рівня їх сформованості, а також розроблення цілісної педагогічної моделі, яка забезпечує логічний взаємозв'язок усіх складників професійної підготовки майбутнього офіцера.

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у створенні науково обґрунтованого методичного забезпечення процесу професійної підготовки командирів танкових підрозділів (педагогічна модель формування управлінської компетентності курсантів; методичні рекомендації щодо реалізації

компетентнісного підходу під час професійної підготовки; система діагностування рівнів сформованості управлінської компетентності; методика організації практико-орієнтованого навчання із застосуванням ситуаційного моделювання, командно-штабних вправ, професійних кейсів і цифрових засобів навчання; рекомендації щодо вдосконалення освітньо-професійних програм підготовки офіцерів).

Особливу цінність має можливість використання результатів дослідження не лише у підготовці командирів танкових підрозділів, але й під час професійної підготовки майбутніх офіцерів інших військових спеціальностей, де управлінська компетентність є визначальним компонентом професійної діяльності.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлено в опублікованих автором наукових працях. Аналіз публікацій засвідчує, що вони охоплюють усі ключові етапи проведеного дослідження: теоретичне обґрунтування проблеми, визначення методологічних засад дослідження, розроблення педагогічної моделі, експериментальну перевірку її ефективності та формулювання практичних рекомендацій щодо впровадження отриманих результатів. Основний зміст та результати проведеного дослідження відображено у 20 наукових та навчально-методичних публікаціях (з яких 6 одноосібних); у тому числі: 2 публікації у наукових виданнях, що індексуються у міжнародній наукометричній базі Scopus, 4 статті у фахових наукових виданнях України, 1 розділ у закордонній колективній монографії, 2 публікації у міжнародних наукових виданнях, 8 публікацій апробаційного характеру (матеріали та тези міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій), а також 3 публікації, що додатково відображають наукові результати дослідження. Тематика наукових публікацій повністю відповідає змісту дисертації, а обсяг апробації дає підстави стверджувати, що основні результати дослідження достатньо повно представлені науковій спільноті. Таким чином, здобувачем виконано вимоги щодо оприлюднення основних результатів дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація характеризується чіткою структурою, логічністю побудови та завершеністю викладу матеріалу. Структурні елементи роботи є взаємопов'язаними та підпорядковані досягненню єдиної наукової мети. Зміст кожного розділу відповідає поставленим завданням дослідження, а сформульовані висновки логічно випливають із отриманих результатів.

Автор демонструє високий рівень володіння сучасною методологією педагогічного дослідження, коректно використовує науковий апарат, аргументовано обґрунтовує власні наукові положення та здійснює критичний аналіз існуючих наукових підходів.

Позитивної оцінки заслуговує культура оформлення дисертації. Робота написана на належному науковому рівні, характеризується чіткістю термінології, логічністю викладу, достатньою кількістю ілюстративного матеріалу, таблиць, схем та додатків, що полегшують сприйняття результатів дослідження.

Зміст дисертації, її структура, рівень наукової новизни, теоретичне та практичне значення повністю відповідають вимогам, що ставляться до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Академічна доброчесність

Аналіз змісту дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць здобувача та використаного наукового апарату свідчить, що дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Автором коректно використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти, військові доктринальні документи та інші інформаційні джерела. Усі запозичені положення супроводжуються належними бібліографічними посиланнями, що відповідає вимогам академічної етики. Результати дисертаційного дослідження мають ознаки самостійності, характеризуються внутрішньою логічною узгодженістю та відповідають заявленій автором науковій новизні. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації наукових результатів під час аналізу роботи не виявлено. Таким чином, дисертація відповідає основним принципам академічної доброчесності та вимогам, які висуваються до кваліфікаційних наукових праць.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження й рекомендації, які мають дискусійний характер та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. У дисертації запропоновано структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності, однак доцільно було б ширше обґрунтувати взаємозалежність між окремими етапами її реалізації та очікуваними результатами навчання відповідно до сучасної методології конструктивного узгодження (constructive alignment).

2. Автором переконливо доведено ефективність запропонованої педагогічної моделі. Разом із тим більш детальний аналіз факторів, які можуть впливати на сталість отриманих результатів після завершення педагогічного

експерименту, дозволив би оцінити довгострокову ефективність запропонованої системи підготовки.

3. Автор цілком обґрунтовано визначає педагогічні умови формування управлінської компетентності. Водночас перспективним видається дослідження впливу індивідуальних освітніх траєкторій курсантів на результативність реалізації запропонованої педагогічної моделі.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та можуть бути використані автором під час подальших досліджень зазначеної проблематики.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота С. О. Червоного «Формування управлінської компетентності командирів танкових підрозділів у вищих військових навчальних закладах у процесі професійної підготовки» є самостійним, завершеним і цілісним науковим дослідженням, у якому на високому теоретико-методологічному рівні вирішено актуальне науково-прикладне завдання, що має істотне значення для розвитку професійної освіти, військової педагогіки та вдосконалення системи підготовки офіцерських кадрів Збройних Сил України.

З огляду на актуальність теми, належний рівень наукової новизни, теоретичну й практичну значущість отриманих результатів, їх достатню обґрунтованість та відповідність вимогам до дисертаційних робіт, вважаємо, що дисертація Червоного Сергія Олександровича відповідає вимогам, установленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами) та пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Червоний Сергій Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія
людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін Державного
біотехнологічного університету


Марина ПОНОМАРЬОВА

ЗАСВІДЧУЮ
09.07.2026